

ספרי היהודים

מרגליות יקרות ואבני חושן,
פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הגות ורעיון
מאוצרות תורת החסידות
עשובצות זהב ועסודרות
משוערוי ושיחותיו של
רבי מנחם מענדל פערמאן שליט"א
פרשת שמעי

שבת קודש

אבסוף געגס שבת
בקדושת השבת וסגולתה

והלל וכתב הגאון הקדוש רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע בספרו 'בני יששכר' (מאמרי השבת מאמר ח אות ז) שמכיון ששעה זו הנה 'עת רצון' ראוי לבקש בה על הגאולה ובנין ירושלים.

בזמן רגיל לא תערב אל לבה בריה קטנה ומעוטה בדעת להתפלל לפניו יתברך שמו על דבר גדול כבנין בית המקדש. דומה הדבר לאיש עני המחזר על הפתחים והולך בבליי סחבות, האם ימלאנו לבו לבוא אל המלך פנימה לבקש מלפניו על עניינים הנוגעים לטכסיסי המלוכה!?

זמן זה מכה בזהר הקדוש 'יעוא דרעיון' - רצון הרצונות. כיון שזמן זה הוא עת רצון לבקש בו ולפעול בתפילה לפני בורא עולם בעל הרחמים.

בזמן זה הקדוש ברוך הוא מגלה כביכול את רצונו להיטיב ואת רחמיו הגדולים, כל הדינים והמקטרגים מתבטלים, ורצון ושמוחה שוררים בכל העולמות.

בזמן מרומם זה, הסתלק משה רבנו עליו השלום מן העולם.

לא בכדי נבחר זמן הזה להסתלקותו, אלא כדי להודיענו וללמדנו שמיתתו של משה רבנו לא היתה כמיתת כל אדם. כשמת אדם מתגבר הדין בעולם, ובפטריתו של משה רבנו לא גברו הדינים אלא היתה שעה זו שעת רחמים ורצון.

זו הסיבה לכך שנאמר במשה (דברים לו ד) 'לא ידע איש את קברתו עד היום הזה'. כיון שעד היום אין איש שיכול להשיג את המקום הגבוה בו נגזה נשמתו של משה רבנו, ואף את המקום שבו נקבר גופו אי אפשר לדעת, ומלמדנו הדבר שאין לנו השגה כלל בגדולתו ורוממותו של משה רבנו שזכה להגיע למדרגה שאין לאיש השגה בה.

בזמן זה הקדוש ברוך הוא מגלה כביכול את רצונו להיטיב ואת רחמיו הגדולים, כל הדינים והמקטרגים מתבטלים, ורצון ושמוחה שוררים בכל העולמות.

בזמן מרומם זה, הסתלק משה רבנו עליו השלום מן העולם.

לא בכדי נבחר זמן הזה להסתלקותו, אלא כדי להודיענו וללמדנו שמיתתו של משה רבנו לא היתה כמיתת כל אדם. כשמת אדם מתגבר הדין בעולם, ובפטריתו של משה רבנו לא גברו הדינים אלא היתה שעה זו שעת רחמים ורצון.

זו הסיבה לכך שנאמר במשה (דברים לו ד) 'לא ידע איש את קברתו עד היום הזה'. כיון שעד היום אין איש שיכול להשיג את המקום הגבוה בו נגזה נשמתו של משה רבנו, ואף את המקום שבו נקבר גופו אי אפשר לדעת, ומלמדנו הדבר שאין לנו השגה כלל בגדולתו ורוממותו של משה רבנו שזכה להגיע למדרגה שאין לאיש השגה בה.

הגאון רבי אהרן משה קראוס זצ"ל, רבה של העיר באגיא, לא נמנה על עדת החסידים, אבל העריך מאוד את הרבי הקדוש רבי דוד מנאדבורנא באגיא זי"ע שהתגורר בעירי. לעתים קרובות היה רבי דוד מנסה לשבר את אזנו של הרב קראוס על אודות גודל מעלת החשיבות והתועלת שבטבילה במקוה טהרה, אולם הרב לא נטה להסכים עם מנהג חסידים זה ולקבלו.

ביום מן הימים הודמן הרב קראוס למחיצתו של הרבי הקדוש רבי חיים צבי טייטלבוים בעל 'עצי חיים' מסיגעט זי"ע, ובין הדברים נסבה שיחתם על ענין המקוה.

הפציר בעל ה'עצי חיים' ברבה של באגיא שיקפיד לטבול לפחות לזמן מה ויראה בחוש שתצמח מזה טובה גדולה לנפשו.

הסכים הרב והבטיח שיעשה כדברי הרבי.

על התורה

שלהבות קודש והגינות חכמה
עפרשת השבוע

עם מי הדין, האם לא הודה לי הארזי"ל? על הפסוק (במדבר י לה) 'יהי בנסע הארז ויאמר משה קומה ה' ויפצו איבין וינסו משנאיך מפניך', אמר הרב הקדוש רבי פנחס מנחם מגור זי"ע בעל 'פני מנחם' (ואתחנן תשנ"ד): 'מקוה' אותיות 'קומה', כי סגולת המקוה לתקן את קומת האדם, להפיץ את האויבים ולהניס את השונאים הקמים עליו.

הטרהה במקוה היתה אצל חסידים נאי קודם לכניסה בשערי התורה והיראה, כדברי הרב הקדוש רבי אברהם מסלאנים זי"ע בספרו 'סוד העבודה' (ח"ב פ"ו ד"ה וברכות), שכאשר תיקן עזרא את טבילתו לבעלי טומאה שלא יוציאו דברי קודש מפיחה קודם שיטבולו, לא חשש לביטול תורה, כי כיון שחשוב שיהיו לימוד האדם ותפילתו בקדושה, ומוטב שיתבטלו מלימוד התורה עד שיהיה נקי.

הקפידו החסידים מאד לטבול עוד קודם שיטפלו, כי בני אדם מגושמים הדבוקים בעולם הזה ובתאוותיו נדרשים לטהר מחשבותיהם טרם התפילה לפני בוחן לבות, ועל ידי הטבילה נתן זכות להתפלל תפילה זכה וטהורה (ש"ת ערוגות הבושם).

וכך הובא בספר 'רצוני שרות' (ערך מקוה אות א) שחבר החסיד רבי מרדכי מנחם זצ"ל, מגדולי חסיד ברסלב בפולין, שעל ידי הטבילה במקוה נופלים כל השונאים ומתבטלות הצרות והמניעות שיש לאדם בעבודת השם יתברך, והאדם ממשך בטבילתו רוח חיה של קדושה בבחינת 'רוח אלקים מרחפת על פני המים' (בראשית א ב).

ומפורסמים הם דברי הרב הקדוש רבי חנוך העניך הכהן מאלכסנדר זי"ע שהיה חוזר ואומר, שאמנם טבילה במקוה אינה אחת מתרי"ג מצוות, אבל שום מצוה לא יכולה להמשיך את הקדושה שטבילה במקוה יכולה להביא.

הגאון רבי אהרן משה קראוס זצ"ל, רבה של העיר באגיא, לא נמנה על עדת החסידים, אבל העריך מאוד את הרבי הקדוש רבי דוד מנאדבורנא באגיא זי"ע שהתגורר בעירי. לעתים קרובות היה רבי דוד מנסה לשבר את אזנו של הרב קראוס על אודות גודל מעלת החשיבות והתועלת שבטבילה במקוה טהרה, אולם הרב לא נטה להסכים עם מנהג חסידים זה ולקבלו.

ביום מן הימים הודמן הרב קראוס למחיצתו של הרבי הקדוש רבי חיים צבי טייטלבוים בעל 'עצי חיים' מסיגעט זי"ע, ובין הדברים נסבה שיחתם על ענין המקוה.

הפציר בעל ה'עצי חיים' ברבה של באגיא שיקפיד לטבול לפחות לזמן מה ויראה בחוש שתצמח מזה טובה גדולה לנפשו.

הסכים הרב והבטיח שיעשה כדברי הרבי.

עם מי הדין, האם לא הודה לי הארזי"ל? על הפסוק (במדבר י לה) 'יהי בנסע הארז ויאמר משה קומה ה' ויפצו איבין וינסו משנאיך מפניך', אמר הרב הקדוש רבי פנחס מנחם מגור זי"ע בעל 'פני מנחם' (ואתחנן תשנ"ד): 'מקוה' אותיות 'קומה', כי סגולת המקוה לתקן את קומת האדם, להפיץ את האויבים ולהניס את השונאים הקמים עליו.

הטרהה במקוה היתה אצל חסידים נאי קודם לכניסה בשערי התורה והיראה, כדברי הרב הקדוש רבי אברהם מסלאנים זי"ע בספרו 'סוד העבודה' (ח"ב פ"ו ד"ה וברכות), שכאשר תיקן עזרא את טבילתו לבעלי טומאה שלא יוציאו דברי קודש מפיחה קודם שיטבולו, לא חשש לביטול תורה, כי כיון שחשוב שיהיו לימוד האדם ותפילתו בקדושה, ומוטב שיתבטלו מלימוד התורה עד שיהיה נקי.

הקפידו החסידים מאד לטבול עוד קודם שיטפלו, כי בני אדם מגושמים הדבוקים בעולם הזה ובתאוותיו נדרשים לטהר מחשבותיהם טרם התפילה לפני בוחן לבות, ועל ידי הטבילה נתן זכות להתפלל תפילה זכה וטהורה (ש"ת ערוגות הבושם).

וכך הובא בספר 'רצוני שרות' (ערך מקוה אות א) שחבר החסיד רבי מרדכי מנחם זצ"ל, מגדולי חסיד ברסלב בפולין, שעל ידי הטבילה במקוה נופלים כל השונאים ומתבטלות הצרות והמניעות שיש לאדם בעבודת השם יתברך, והאדם ממשך בטבילתו רוח חיה של קדושה בבחינת 'רוח אלקים מרחפת על פני המים' (בראשית א ב).

ומפורסמים הם דברי הרב הקדוש רבי חנוך העניך הכהן מאלכסנדר זי"ע שהיה חוזר ואומר, שאמנם טבילה במקוה אינה אחת מתרי"ג מצוות, אבל שום מצוה לא יכולה להמשיך את הקדושה שטבילה במקוה יכולה להביא.

הגאון רבי אהרן משה קראוס זצ"ל, רבה של העיר באגיא, לא נמנה על עדת החסידים, אבל העריך מאוד את הרבי הקדוש רבי דוד מנאדבורנא באגיא זי"ע שהתגורר בעירי. לעתים קרובות היה רבי דוד מנסה לשבר את אזנו של הרב קראוס על אודות גודל מעלת החשיבות והתועלת שבטבילה במקוה טהרה, אולם הרב לא נטה להסכים עם מנהג חסידים זה ולקבלו.

ביום מן הימים הודמן הרב קראוס למחיצתו של הרבי הקדוש רבי חיים צבי טייטלבוים בעל 'עצי חיים' מסיגעט זי"ע, ובין הדברים נסבה שיחתם על ענין המקוה.

הפציר בעל ה'עצי חיים' ברבה של באגיא שיקפיד לטבול לפחות לזמן מה ויראה בחוש שתצמח מזה טובה גדולה לנפשו.

הסכים הרב והבטיח שיעשה כדברי הרבי.

הגאון רבי אהרן משה קראוס זצ"ל, רבה של העיר באגיא, לא נמנה על עדת החסידים, אבל העריך מאוד את הרבי הקדוש רבי דוד מנאדבורנא באגיא זי"ע שהתגורר בעירי. לעתים קרובות היה רבי דוד מנסה לשבר את אזנו של הרב קראוס על אודות גודל מעלת החשיבות והתועלת שבטבילה במקוה טהרה, אולם הרב לא נטה להסכים עם מנהג חסידים זה ולקבלו.

ביום מן הימים הודמן הרב קראוס למחיצתו של הרבי הקדוש רבי חיים צבי טייטלבוים בעל 'עצי חיים' מסיגעט זי"ע, ובין הדברים נסבה שיחתם על ענין המקוה.

הפציר בעל ה'עצי חיים' ברבה של באגיא שיקפיד לטבול לפחות לזמן מה ויראה בחוש שתצמח מזה טובה גדולה לנפשו.

הסכים הרב והבטיח שיעשה כדברי הרבי.

יתברך לברוא את העולם. רמז נפלא למעלתה של שעת רצון זו הביא הגאון רבי יעקב אביחצירא ז"ע בעל 'אביר יעקב' בספרו 'מחשוף הלבן' (פר' זאת הברכה), בפסוק (דברים לג א) 'זאת הברכה אשר ברכך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו: תבות 'זאת הברכה אשר ברכך משה איש האלהים' עולים בגימטריה שני אלפים מאה וששה עשר, כחשבון המדויק של 'במנחת שבת זמן עת רצון' בתוספת המנין הכולל. ויבאר הדבר על פי מאמר הזהר הקדוש (ח"ב פח:) שמשנה רבנו נפטר בזמן מנחה של שבת, שהוא עת רצון, ונמצא שהברכה אשר ברכך משה באותה שעה לפני מותו, היתה מקבלת ורצויה, לפי שהיתה בשעת רצון.

עני כלות הנפש

נפלא היה המגיד הקדוש רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב ז"ע בדברקותו העצומה בבוראו, עד כי היה צריך לשמירה הדוקה עליו שלא תיפרד נשמתו מגופו מגודל תשוקתה לבוראה. ביותר נזקק לשמירה בשנותיו האחרונות עלי אדמות, אז התעצמה דבקותו למאד, ובפרט ביום השבת בעת רעוא דרעוין'. אמנם בכ"ה אלול שנת תקמ"א ארע מעשה. בעת רעוא דרעוין בשבת קדש פרשת נצבים-וילך, היה המגיד הקדוש אחוז שרעפים, ודבוק בבוראו עד כלות הנפש ברב חיבה ותשוקה אדירה.

משום מה, באותה שעה לא שהה איש לצדו להשגיח עליו.

באמצע אמירת מאמר 'תא חזי' שבזוהר הקדוש (יתרו פח:) הנדפס בסידורים לאמרו בזמן סעודה שלישית, בשעה שהגיע לקטע שם נאמר 'ובהאי רצון אסתלק משה נביא מתימנא קדישא מעלמא, הגיע המגיד למדרגת התפשטות הגשמיות ונפרדה נשמתו ממנו בקדושה ובטהרה. כשהבינה בכך בתו הצדקת, הזעיקה את אחיה הרב הקדוש רבי יצחק מראדוויל ז"ע, אולם כשהגיע, מצא כי אחר את המועד וכבר נסתלק אביו לכית עולמו.

למענה נשמתו

בתו של הרב הקדוש רבי צבי הירש מזידיטשוב ז"ע, הצדקת מרת רייזל נשואה היתה לרבי משה חיים בנו של רבי יצחק אייזיק מקאלוב ז"ע, ופעם סיפרה לאביה הנהגה מופלאה שראתה אצל חותנה הקדוש:

היה זה ביום שבת קודש אחר הצהריים, בשעת מנחה, כאשר נטל הצדיק מקאלוב בידו פרוסת חלה גדולה ויצא לחצר ביתו, שם הסתובבו אזויים לבנים. כשהתקבצו האזויים סביבו פורר להם את פרוסת החלה לפיזוריים, תוך כדי שהוא מזמור להם את שירי הידועים. הסביר הצדיק מזידיטשוב לבתו כי בין האזויים התגלגלו נשמות גבוהות מאד, והרבי מקאלוב תקן אותם בשעה זו של שבת במנחה, שהיא עת רצון מיוחדת, בכך שהאכילם את החלה ממאכלי השבת.

וסיים באמרו: 'אשרי עין ראתה זאת'.

שבת של ישראל

שאלה מתבקשת שאל הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל על נוסח תפילת מנחה של שבת בה אומרים 'אתה אחד ושמן אחד, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'.

מדוע אומרים אנו נוסח זה בלשון שאלה: 'מי כעמך ישראל? ולא בשפה בטוחה 'ועמך ישראל גוי אחד בארץ'. כשם שאת השבת 'אתה אחד ושמן אחד' אומרים אנו בלשון ודאית? ונראה ליישב על פי מעשה.

מנהג רב-ענין נהוג היה בחצר הקדש בעלוא ביום כפיור. סמוך לזמן תפילת נעילה, כאשר החמה עמדה לשקוע, ואפולית השתררה בהיכל, היה הגוי

של שבת' נכנס לבית המדרש ובידו נרות גדולים להאיר.

כאשר חנכו את בית הכנסת הגדול והמפרסם בבעלזא, הציגה הרבנית לרב הקדוש רבי שלום מבעלזא ז"ע, שיכינו בערב היום הקדוש נרות גדולים שידלקו עשרים וארבע שעות עד ליציאת הצום. כך לא יזדקקו לגוי.

האם יאה הוא שבזמן כה נעלה יטמא הגוי את ההיכל המקדש? חשבה.

אך הרבי לא הסכים. 'בשום פנים ואופן', אמר. והסביר, כי ענין מיוחד יש לו שיכנס הגוי ברגעים קדושים אלו לבית הכנסת. שיראו במרום את ההבדל בין הגוי ליהודים, וכך יתעוררו רחמים על ישראל.

על פי זה נתן לומר, כי אף עת רעוא דרעוין בשעת נעילת השבת, היא זמן ראוי להזכיר את שבחם של ישראל.

על יחוד ה' ושמו אין מקום לתמיהה, אך בשבח יחודם של ישראל יש מקום לבוא ולתמוה: מיהו העם אשר יוכל להשתוות אליהם? הנמצא כזה בכל האומות עם אחד הנאמן לקדוש ברוך הוא כעמך ישראל?!

ולימוד זכות שכזו בעת רצון זו, בודאי פותח שערי שמים, ועל ידו זוכים אנו שימלא הבורא את כל משאלות לבנו לטובה. הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מקוצק ז"ע הפליג גם הוא במעלתה של שעה זו, שמשוגלת היא לאדם שיישב את דעתו וישבו על מעשיו לפני אביו שבשמים.

הרי אמרו חכמינו ז"ל במסכת אבות (פ"ד מ"ז) 'פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים יותר מכל חיי העולם הבא'.

על שעה זו אמר הרבי מקוצק, שהיא שעת רעוא דרעוין שבצאת השבת, שיפה היא לתשובה ולמעשים טובים.

מסיבה זו נהגו שלא לקבוע זמן לשיעורי תורה בשעת המנחה, כי תפקיד האדם בשעה זו היא להפסיק מלימודו וליישב את דעתו לרצון שמים.

בני היכל הכספן

לפי רום מעלת שעה זו, נעלה היא הסעודה השלישית הנאכלת בה בעת, ורבות האריכו בספרים הקדושים בשבג קדושתה יתר על שאר סעודות השבת.

כך נהגו צדיקים שערכו את שולחנם הטהור בשעה זו דוקא, והאריכו בה בזמירות ותשבחות לא-ל חי, כיון שמשוגלת שעה זו להשפיע חסד ורחמים על כל המסתופפים בצלם.

מסופר על השרף הקדוש רבי חיים מאיר יחיאל ממוגלניצה ז"ע, שבשעת עריכת השלחנות במחיצתו שררה אוריה של להב אש קודש.

במחיצתו של הצדיק ממוגלניצה מסתופפים היו צדיקים אחרים, מהם מנהיגי עדה בעצמם, כמו הרב הקדוש רבי שלמה הכהן מראדומסק ז"ע בעל 'תפארת שלמה', הרב הקדוש רבי ישראל יצחק מראדושיץ ז"ע, הרב הקדוש רבי נתן דוד משידלובצה ז"ע, הרב הקדוש רבי סיני מראדום ז"ע, ועוד אחרים שהיו מתלמידיו וחסידיו.

בסעודות ליל שבת ויום השבת היה משמיע דברי תורה בשעת הסעודה מתחלתה ועד סופה, כאשר בין כל מאמר למאמר היה מזמור שירות ותשבחות לא-ל עליון.

אך בסעודה שלישית לא אמר מעולם דברי תורה, אלא היה מזמור בהתלהבות יתרה, ובפרט בעת שאנת את הפיוט 'בני היכלא דכספין', היו פניו מגיעות כלפידים וקולו נשמע ברגש ובהתלהבות עד כלות הנפש.

אותו צדיק גאון וקדוש התבטא פעם על הזמירות של סעודה שלישית ואמר בלשון קדשו:

'בזמירות של סעודה שלישית פותחים לי היכלות עליונים, ואני יכול לטייל בהם, אבל ירא אני להכנס לשם, מאחר ואני יודע שאין מי

שיוציאני משם..." (תולדות הנפלאות) ובהבינו מעלתה וקדושתה של סעודה שלישית, ראוי שנצטט את דבריו המפליאים של נכדו הרב הקדוש רבי קלונימוס קלמיש מפאיסאנה ז"ע כפי שכתב בספרו 'צו חרוז' (אות כו):

תוך בני ישראל

בספר 'כתר שם טוב' (ח"ב אות שפ) בו מלקטים דברי יחרונו של רבנו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש, הובאו דבריו, שענין גדול יש בקיום סעודה שלישית ברב עם, משום שבשעה זו נפרדת הנשמה היתרה מן הגוף, ודומה הדבר ליציאת נשמה שראוי שתהיה במעמד עשרה מישראל.

ענין זה למד הבעל שם טוב מיהודי פשוט ביותר.

באחת השבתות שבת הבעל שם טוב יחד עם תלמידיו בכפר קטן, ובהגיע עת הסעודה עם השלישית נגלה לעיניהם מחזה מעניין. הפונדקאי קיבץ מנין אנשים כפריים, וישב לאכל ולשתות עמם בזמירות, שירות ותשבחות.

חש הבעל שם טוב כי מעשהו של בעל הכפר רצוי מאד בעולם העליון, ולכן מיד לאחר הסעודה הזמינו אליו ושאלו מה ראה לקרא לאנשים נוספים לאכל עמו ולזבזב כל כך ממנו על סעודה שלישית.

השיבו בעל הכפר:

'הנה דרך העולם שמאחלים לעצמם 'תצא נשמתו בין אנשים מישראל'.

כיון ששמעתי שבשבת יש לכל אחד מישראל נשמה יתרה, ובמציאות שבת היא יוצאת ממנו, על כן אמרתי גם אני, 'תצא נשמה יתרה שלי בין אנשים מישראל'.

זו הסיבה שמאסף אני אנשים רבים לביתי לסעודה שלישית שהיא בצאת היום."

קילס הבעל שם טוב מאד את הדברים, והנהיג כן בקהל חסידיו.

ואשרי אלו האזויים במנהג זה לישב בסעודה שלישית בדיוק חברים, כי זמן זה הוא המעלה מכל הימים כולם, ועת רצון גדולה היא למאד.

אמנם הרב הקדוש רבי חנוך הענין הכהן מאלכסנדר ז"ע אמר ('חשבה לטובה; ליקוטים) להפך. שאין סיבת המנין בסעודה שלישית כדי שתצא הנשמה במעמד עשרה מישראל, אלא כדי שתמשך קדושת השבת על ידם אף לימי החול.

הרי חכמינו ז"ל אמרו שהשכינה שורה בכל מקום בו יש מנין יהודים, ובאכילה יחד בעת סעודה שלישית מסוגל הדבר להמשיך את השראת השכינה אף לאחר צאת השבת.

היישוב ד' ויישוע

שעה זו של סעודה שלישית דומה למלך רם ונשא המסוכב בין ערי מדינתו להכיר בני עמו, צרכיהם וכל מחסורם, ובטרים יצא מהעיר ויפרד מתושביה, מתועד הוא עם טובי וחכמי העיר לשמע מפיהם את צרכי העיר.

בשעה זו בה יושב המלך ומתרגזה לבני עמו למלאות כל מחסורם, היא השעה החשובה ביותר עבור ראשי העיר שיכולים להפיק ממנה את הטוב ביותר עבור תושבי עירם.

כך הוא הדבר בשעת רעוא דרעוין. בעוד שעה קלה תחלוף שבת המלכה ותעבור מעל פנינו, וכעת מתרגזה הבורא בבני ישראל להשפיע עליהם כל טוב ושפע לרוב, טרם תיפרד השבת מעליהם.

והצדיקים הקדושים המעוררים לבבות ישראל לנתנם לדרך ישרה ולהשפיע עליהם כל טוב, הם אלו היושבים ראשונה במלכות זוכים שיעל ידם תהיה הנהגת העם, והמסתופפים בצלם בשעת רצון זו זוכים לקבל מאותו השפע.

לאחר תקופה, כאשר פגש את רבי דוד מנדבורנא, פנה אליו ואמר לו בהתרגשות: "לא דימייתי בנפשי עד כמה תהיה גדולה התועלת שארגיש בזכות הטבילה במקוה טהרה מדי יום!"

זה לעומת זה. מסופר, כי בבית המדרש בעיירה קוידניוב היה שליח ציבור ותיק שמדי שבת בשבתו עבר לפני התבה והלהיב את המתפללים בתפילתו הסוחפת ומלאה הרגש.

שבת אחת טרם התפילה שוחחו החסידים אודות מעלת הטבילה במקוה, ושליח הציבור שנמנה על המתנגדים לחסידות זלזל במנהג הקדוש.

דבריו הבוטים הכעיסו את החסידים והם הביאו את הדבר לפני רבם, הרב הקדוש רבי שלמה חיים מקוידניוב ז"ע.

אמר להם הרבי: "אם כך היו דבריו, הוא לא יוכל לרדת היום לפני התיבה."

והנה, כאשר נגש שליח הציבור אל העמוד לפתוח בתפילה התעלף פתע פתאם והגיע עד כדי סכנת חיים ממשיח.

מהוהה גדולה פרצה במקום, הכל הבינו שדברי הרבי פעלו את פעולתם ומיהרו להזכיר את המעולף בפני הרבי.

צוה הרבי לחסידיו שיקחו מעט ממי המקוה בהם ולזלז, ועל ידם דוקא תעלה ארוכה למכתו.

ואכן, הזדרזו החסידים לקיים את מצוות הרבי ושפכו אל גרונו של שליח הציבור המעולף מהמים.

למרבה הפלא, התעורר שליח הציבור באחת כאילו בא אל קרבו סם רפואה חריף.

לאחר שהתאושש מעלפונו הכיר בגודל מעלת מי המקוה וקיבל על עצמו להקפיד ולהזהר בטבילה דבר יום ביומו.

מפיה מן השמים

צדיקים יסודי עולם הקפידו על הטבילה במסירות נפש עצומה ובכל מחיר, אפילו בזמן סופה וסער כשהאפשרות היחידה לטבול היתה בנהר קפוא - לא נרתעו או נמנעו מלטבול בסילוידן.

זו לשונו של גדול תלמידי האר"י הקדוש, רבנו חיים ויטאל ז"ע (הקדמה לשער ההקדמות): "גם בענין השגת האדם אין לך דבר שמועיל כמו

הטהרה והטבילה שיהיה האדם טהור בכל עת. ומורי האר"י ז"ל, עם היות לו חלי ושבר שהקר מזיק לו, עם כל זאת לא היה מונע מלטבול בכל עת."

אומר היה הרב הקדוש רבי דוד מטאלנא ז"ע, שמקובל בידו בשם הבעל שם טוב הקדוש, שאפילו בשעת חולי, כאשר הטבילה במי מקוה מסוכנת ומזיקה על פי חכמת הרפואה, אין שום חשש מלטבול פעם אחת גם בשעת חולי קשה!

והוסיף רבי דוד: "ואני אומר, שאפשר גם שתי פעמים, ושלוש פעמים זו אפילו רפואה!"

הצדיק הקדוש רבי אשר מטסולין ז"ע נהג לומר: "מי שמאמין בטהרה העולה מהטבילה במקוה ומקבל מזה חיות, מובטח לו שגם אם יהיה

תפילה

פנינים וערגלויות בעניני עבודה שגלב זו תפילה

מקוצק ז"ע, על האמור בגמרא (סנהדרין צב:) כי בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש, אמר לו הקדוש ברוך הוא ליחזקאל: לך והיחיה מתים במקום שנקרא בקעת דורא. ולאחר שהחיה אותן, באו העצמות וטפחו לו לאותו רשע על פניו. שאל נבוכדנצר: 'מי ומה אלו?' אמרו לו: 'חברים של אלו מחיה מתים בבקעת דורא'. פתח אותו רשע ושבח לפניו הקדוש ברוך הוא (הניאל ג לג), עד שבא מלאך וסטרו על פיו כדי שיפסיק. זאת משום שבחיו כמעט התעלל על הישרות והתשבחות שאמר דוד המלך בספר תהלים.

שאל הרבי מקוצק, במדת האמת הנוקבת: אלו היה בכוחו של נבוכדנצר לשבח את הבורא בשבחים גדולים ונאים יותר מדוד המלך, מה הועילה אותה סטירה על פיו? וכי רמיה עצמית יש כאן ומשוא פנים? מדוע לא נתן לו לשבח את הבורא, אף אם מגונה היה את שירי דוד?

קושיא זו השמייע הרבי, בעת שהגיע לקוצק, החסיד רבי ליפמן מאדומסק, חתנו של הרב הקדוש רבי שלמה מאדומסק ז"ע בעל 'תפארת שלמה', ונתבקש מאת הרבי לומר דבר תורה ששמע מחותנו הגדול.

אמר רבי ליפמן כי בעת פטירת נדב ואביהו בצעם שמחת חנוכת המשכן, אמר לו משה רבנו לאהרן אביהם 'הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד' (ויקרא יג א), ומשום כך שתק אהרן 'ידם אהרן'.

על שתיקה זו בעת שמתינו מטלים לפניו זכה אהרן לדיבור מיוחד מאת הבורא בפרשה הסמוכה: 'ידבר ה' אל אהרן לאמר, יין ושכר אל תשת' (ויקרא טו ט), ואכן, מדרגה נעלה היא ובלתי נתפסת, שהאדם אוצר את צערו ויגונו הנוראים בתוכו, ואינו משבית את שמחתו של מקום.

אך מדרגה נעלה מזו מצאנו בדוד המלך עליו השלום, שבעת צרה לא שתק, אלא שורר לפני המקום, כמו שאמר (תהלים ל ג) 'למען יזמר כבוד ולא ידם ה' אלהי לעולם אודך', אף בעת רדתו אל שחת ועפר, בעסקו במספד, מזמר הוא לכבוד ה' ואינו דומם!

הוטבו הדברים ביותר באזני הרבי, הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מקוצק ז"ע, והוא הוסיף על הדברים את האמור לעיל, והסביר, כי הדבר פשוט ביותר ונדב בבד נוקב עד תהום רבה:

שיריו של דוד המלך לא באו מתוך רב טובה בישוב לבטח ומנוחה בארמונו והתענגו מהעולם הזה!

מתוך כך אותם צער ויסורים שהיו מנת חלקו כל שנותיו בקעו הם, ואחרי כמה וכמה סטירות הגונות על פיו יצאו!

וכך אמרו לו נבוכדנצר: רצונך לשבח לבורא כדוד המלך? הבה ונראה אם גם אחרי סטירה הגונה עדיין מסוגל אתה לשורר...

ואכן, נשתתק נבוכדנצר ונדם, כי גוי אינו מסוגל להפעיל לדרגה גבוהה כסזו.

השבת. בימות החול נתקנה בקשת הצרכים בין שלוש ברכות ראשונות לשלוש ברכות אחרונות, אך ביום השבת אין מזכירים צרכי הגוף ולכן אין בתפילה בקשות, והסיבה היא, כי בשבת קודש אין אנו חסרים כלום, כי דברים אנו בקדוש ברוך הוא עד ששוכחים אנו את כל ענייני הגוף, וכל בקשתנו היא 'וטהר לבנו לעבדך באמת'.

כך חיו האבות הקדושים, שאמנם עברו עליהם קשיים וצרות, אך עם זאת שם מדת הרחמים לא נודע להם, והיתה תפלתם מתוך דבקות נפלאה תמיד, ולא מתוך בקשת רחמים על הצרות.

מה הניענו אלי?!

יסוד זה, על התפילה המעלה הבאה מתוך רוממות לעומת התפילה הבאה מתוך הצרה, יבאר לנו את מהלך העניינים בשעות שלפני קריעת הים, כאשר עמדו ישראל, הים מלפניהם ומצרים מאחוריהם, וצעקו אל ה', אמר הקדוש ברוך הוא למשה 'מה תצעק אלי?' (שמות יד טו)

וכבר תמה רבנו האור החיים יצחק, מה פשר הדברים, וכי למי יצעק אם לא לאלקינו? ובפרט בעת צרה! וכי יש מציאות בעולם שבה אין היהודי צריך לתפילה?

וכי כך היא הדרך? להשתיק את קול התפילה, חלילה?

ולפי האמור, יתיישבו הדברים באופן נפלא.

כי ביקש משה רבנו שיזכו ישראל לתפילתם של האבות, תפילה הבאה מתוך התרוממות, ולא כתפילה ובקשה על הצרות.

ועל כן, כאשר עמדו על ים סוף וצעקו אל הבורא מתוך מצוקה נואשת, אמר הבורא יתברך למשה רבנו 'מה תצעק אלי', כלומר, תכף תזכו לגאולה גדולה, ואזי תתפללו בשירה ולא בצעקה.

כי אכן, יכול האדם לזכות לחיבור עצום ולקרבת ה' נפלאה בכח התפילה, כנאמר (בראשית ח ה) 'נפתולי אלקים נפתלת' - לשון תפילה ולשון חיבור, כי על ידי התפילה האדם מתחבר לאלקיו, אולם עתה עמדו ישראל להשיג דרגה נפלאה ומרוממת אשר לא זכה לה עדיין בן אנוש מעולם; דרגה מופלאה, אשר מקומה למעלה מעולם התפילה, ורוחתה היא כחום היום ממש - היא השירה.

בשעה זו, לא היה צורך בבקשת התפילה, כי בעת הדבקות הנפלאה המביאה לידי שירה, אין שום צרה בעולם כלל. בעת כזאת הכל מואר, הכל נהיר וברור.

אשרי הזוכה להתפלל מתוך קרבת ה', ואינו ממתין לעת צרה. כי אמנם תפילה לעולם נצרכת היא לאדם. אך קריעת ים סוף חדשה דרך עבודת התפילה, ובה נשמע לראשונה קול השירה מפי ישראל. זוהי תפילה בדרגה עליונה ונשגבה ביותר.

שירת הים!

וכאן המקום להביא קושיא מתבקשת, אותה הקשה הרב הקדוש רבי מנחם מנדל

להקשות מה פשר הדברים, האם הכונה כאן כי לא ידעו האבות את שם הוי"ה הקדוש? הלא ודאי כל שמותיו יתברך נודעו להם!

אלא, הכונה בזה היא כי גם על האבות הקדושים עברו צרות ויסורים, כדוגמת אברהם אבינו אשר נתנסה ועמד בעשרה נסיונות. ועם כל זאת לא התגלה עליהם הקדוש ברוך הוא במדת הרחמים היוצאת משם הוי"ה, ולא ביקש מאתם תפילת רחמים הבאה מתוך צרה.

כי למרות כל מה שעבר עליהם, לא עמדו האבות בתפילה כדי לבטל את הקושי מעליהם, אלא כל תפילתם לשם שמים היתה, מתוך רוממות והכרה בגדלת ה' יתברך, ועל צרתם לא ביקשו כלל.

האדם, כאשר הוא שרוי בטובה וחיו מתנהלים על מי מנוחות, לעול הוא שלא לזכור את בוראו כראוי, ואינו עמל בכל כוחו בעבודת התפילה.

אולם כאשר באים עליו יסורים ואין ההצלחה מאירה לו פנים במעשיו, אז נזכר הוא מי הוא הגותן לו כח לעשות חיל, ומתוך הצרה הוא פורץ בועקה ובוכה לפני ה' בתפילה. רק אז הוא מרגיש כי קרבת אלקים טובה לו, ומתקים בו מקרא שכתוב (תהלים קמ"ה י') 'קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראו באמת'.

אולם האבות הקדושים חיו באופן אחר ונעלה. סיבות רבות מספור היו להם להתפלל מתוך צרה ובקשת רחמים בשוועה וזעקה, אך באמת 'שמי הוי"ה' - מדת הרחמים - 'לא נודעת' להם. הם מעולם לא עמדו לבקש רחמים שתבטל צרתם, אלא כל תפילתם היתה תפילת רוממות.

ישיב פתח האהל

הלא בשעה שעמד יעקב אבינו מול עשו ההולך לקראתו ועמו ארבע מאות איש, נשא תפילה 'הצילני נא מיד אחי מיד עשו' (בראשית לב ב), אולם כאשר תיקן תפילת ערבית בשעה שפגע והגיע למקום המקדש, לא עסק כלל בעצמו ובמה שעבר עליו, אלא עסק בשעה זו אך ורק בדבקות בה' יתברך.

כך הם דבריו המפורסמים של הרב הקדוש בעל 'ישפת אמת' מגור ז"ע (ורא 'תרי"ב, תרל"ד, תרל"ח) על אברהם אבינו שנאמר בו (בראשית יח א) 'והוא ישב פתח האהל כחם היום'.

המלים 'כחם היום' מלמדים על בהירות עצומה וחמימות נפלאה שזכה לה אברהם אבינו בעבודת ה', ועם כל זאת, כאשר התגלה אליו הקדוש ברוך הוא והתעלה לדרגה רוחנית אדירה עד שנעשה הוא עצמו מרכבה לשכינה ומקום להשראתה - ראה עצמו כישוב בפתח האהל, כעני העומד בפתח ואינו מעז פניו להכנס לטרקלין.

אין כוונת הדברים לומר שלא אמין אברהם אבינו בעצמו, וראה עצמו כמי שאינו ראוי מצד מעשיו להשראת השכינה, שהרי מעיד עליו הכתוב ואומר כי היה 'כחם היום' בעבודתו הפנימית.

אלא כוונת הדברים היא, כי לא היה לו לאברהם אבינו שום צורך בשום דבר בעולם, רק לדבר אחד השתוקק - לעשות ציון ה'. ועם כל הבהירות הנפלאה שזכה לה, ראה כי אין שום טעם להשקיע מאמץ בצרכי הגוף, אלא ביקש רק להיות דבוק ובטל לקדוש ברוך הוא.

בדרך זו מפרש רבנו 'ישפת אמת' את ההבדל שבין תפילת 'מי החול תפילת

תפילת האבות הקדושים בשעה שבא משה רבנו לפני פרעה הרשע בפעם הראשונה ובקשו לשלח את ישראל, הכביד פרעה עולו על ישראל, ואפלו תבן לא נתן להם לעבודת הפרך, ועם זאת נצטוו להביא את מספר הלכנים הקבוע כפי שהיה נהוג נתן להם התבן.

פנה משה רבנו ואמר לפניו יתברך דברים קשים מאד (שמות הכ-כג): 'וישב משה אל ה' ויאמר ה' למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתי, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך'.

נראה כי בא משה רבנו והתלונן על רע מצבם של ישראל.

והדברים קשים להבנה. ואם כי מצאנו בתורה מקרים שבהם מסר משה עצמו בעבור ישראל, כמו אחר חטא העגל כאשר אמר (שם לב לב) 'ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת', הרי ששם מסר נפשו והעדיף להמקד מספר התורה אם לא יכפר חטא העגל לעם ישראל, ואלו כאן נראה בפשטות שדבר דיבורים קשים כלפי מעלה.

ולכאורה נראה שעל דברים אלו הוכיחו הקדוש ברוך הוא תכף ומיד, כמו שנאמר בראש פרשת וארא הבאה לאחר אותו דבור (שם ו ב-ג): 'וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא-ל-ש-די ושמי ה' לא נודעתי להם'. וכפי שפרש רש"י הקדוש שם שה' דיבר אתו באופן של משפט כיון שדיבר קשות ואמר 'למה הרעתה לעם הזה'.

והוסיף הקדוש ברוך הוא לומר לו כי באמת 'אני ה' הנאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני, ולא לחנם שלחו אל פרעה, כי אם כדי לקיים דבריו שדבר לאבות הראשונים, כי גר יהיה זרעם בארץ לא להם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. כי על ידי עבודת הפרך שהשיתו עליהם המצרים - קיבלו הללו את עשר המכות ואחרי כן יצאו בני ישראל ברכוש גדול.

ועוד אמר, כי לאבות הוא לא התגלה בשם הוי"ה, שהוא שם המלמד על קבלת השכר, שהיה הבטיח להם הבטחות והם לא ראו בעיניהם את קיומן, ובכל זאת האמינו בו ולא שאלו מאומה.

לפי פירוש זה, נהג משה רבנו שלא כראוי והקדוש ברוך הוא גער בו על כך. אך ודאי אי אפשר בשום אופן לפרש את הדברים כפשוטם, ולומר כי בא משה בדברי תלונה לפני ה' חלילה. אלא עומק רב יש בדברים, וכפי שיתבאר.

רגילים היו בני ישראל מיום שהוכבד עליהם על השעבוד במצרים להתפלל מתוך צרתם אל ה', כמו שנאמר (שמות ב כג) 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה'.

כי בימים ההם הצטרע מלך מצרים והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם לרפואתו (רש"י שם), על כן עמדו ושועו ונאנחו אל ה' וצעקו אליו שיגאלם.

באותו הזמן עמד משה לפני ה' ושאל 'למה הרעתה לעם הזה?' כי אם משום שמתאוה הקדוש ברוך הוא לתפילתם של ישראל הבאה מתוך צרה, הרי כבר זעקו אל ה' בעת צרתם, ומה צורך יש עוד בהכבדת עול הסיורים עליהם?

עתה נתן להבין את תשובת הבורא על טענה זו, באמרו 'וארא אל האבות ושמי ה' לא נודעתי להם'. כי במבט פשוט יש

חלש ולא יוכל לרחוץ במים - לא תזיק לו הטבילה.

והדבר פשוט, אם הגאה ממילוי תאזה גשמיית יכלה לצמצם את הנוק הנגרם מהתאזה, על אחת כמה וכמה שהגאה רוחנית כטבילה במקוה לא תגרם לנזק אלא רק לתועלת". לא רק תלמידי הבעל שם טוב הקדוש וצדיקי החסידות היו מקפידים על כך, אלא גם רבים מגדולי ישראל שבכל הדורות.

וכפי שכתב הגאון רבי שלמה סופר מברנסק בספרו 'חוט המשולש', על דרכו בקודש של אבי זקנו הגאון הקדוש רבנו עקיבא איגור ז"ע להקפיד מאד על הטבילה מדי יום במקוה, ואפילו בימים שהקרה גדול לא נמנע למטובל לתוספת טהרה במסירות נפש, עד שבימי השלג היה שובר את הקרח שעל המים ויורד לטבול.

לעת זקנתו אסרו עליו רופאיו להמשיך להחזיק במנהגו לטבול בימי החורף הקרים, בטענה שהמנהג מטיף לבריאותו ועלול לסכן את חייו. אולם רבי עקיבא לא שעה לדבריהם והמשיך לטבול דבר יום ביומו ללא שינוי ממנהגו הקבוע מימיו ימימה.

באחד הימים אורו בני ביתו עזו, והסתירו מפניו את המפתח למקוה הטהרה כדי שלא יוכל להפר את עצת הרופאים ולטבול כמנהגו.

בשעת בוקר מוקדמת חפץ רבי עקיבא ללכת לטבול, אבל לא מצא את המפתח המוסתר. בעודו לוש, הגיע לפתע השומר האחראי על המקוה ובידו מפתח. לשאלתו של רבי עקיבא מנין ידע שהוא זקוק למפתח, ענה השומר:

"ישנתי את שתי מכוורות במטתי מפני הקר השורר בחוץ, ובשנתי חלמתי חלום.

בחלום ציוו עלי להזדרז ולהביא לכבוד הרב מפתח מפני שהרב מצטער צער גדול שלא יוכל לקיים את מנהגו ולטבול.

יחד קמתי במטתי, התלבשתי, ומיהרתי להביא את המפתח..."

על מעשה זה דרש רבי אברהם ניסן יפה מוילנא זצ"ל בספרו 'זרע אברהם' (עמוד עז) את דברי חכמינו (יומא לה). שהבא לטהר מסייעין אותו, כי המקבל על עצמו להטהר בכל יום, עוזרים לו משמים לקיים את הנהגתו זו - להטהר.

הב כהן צנוק

טעם לכך שהטבילה במקוה אינה מזיקה, פרש על פי סוד רבנו אליהו די וידאש בספרו 'אשית כהנה' (שער האהבה פ"א): בשם הו"ה ארבע אותיות: י"ד, ה"א, ו"ו וה"א. כל אחת מארבע האותיות רומזת על הספירה עשר, כמו שאמרו בזהר הקדוש (ח"ג רנח. בע"מ), שכל אחת מאותיות שם הו"ה הרי היא רומזת לאחת מעשר הספירות, ובתקוני הזהר (סט קט): אמרו שכל ספירה וספירה עולה למנין עשרה, ובאר המקבל הקדוש רבנו שעפסיל הלוי הורוץ ז"ע בספרו 'שפע טל' (הלך טל שער א פ"ד) שבכל ספירה בפני עצמה ישנן עשר מדרגות, וארבע האותיות יחד כנגד ארבעים סאה מים שיש במקוה. זה הסוד הטמון בפסוק (ירמיה ז יג) 'מקוה ישראל הו"ה', המקוה המטהר את ישראל הטובלים בו - נרמז בשם הו"ה.

נמצא שהטובל במי המקוה מטהר את גופו ונפשו בכוחו והנזיק של השם הקדוש ששורה במים, ולא יתכן שיגרם נזק מהשם הקדוש.

זו כוונת הכתוב (תהלים צא ב-ג) 'אמר לה' מחסי ומצודתי אלהי אבטח בו. כי הוא יצילך מפח יקוש מדבר הוות'; שמו של הבורא יתברך יציל מפח יקוש, אלו הם צנים ופחים,

ולא ישלטו באדם נזקי חם וקור מהטבילה. מסופר על הרב הקדוש רבי צבי הירש מוויז'ניץ ז"ע, שהיה יורד לנהר בעוד לילה גם בזמנים שהשלג כיסה את הארץ, ושובר את הקרח על מנת לטבול בלי שום רתיעה מהרוחות ומהכפור. לאחר שטבל המשיך ולמד בתוך המים זוהר הקדוש וכתבי האר"י ז"ל עד שעלה השחר, ואז היה נפנה לעבודת יומו בקדושה וטהרה.

פעם אחת חלה רבי צבי הירש מאד. הגיע הרב הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ ז"ע לבקרו.

כאשר הגיע הרב מרופשיץ לויז'ניץ היה זה באישון ליל, ותכף עם הגיעו לעירה, עוד לפני שפנה לאכסניו, נחפו לביתו של רבי צבי הירש לדרוש בשלמו.

אבל רבי צבי הירש לא היה בבית. היחיד ששהה שם היה המשמש שנרדם בפרחודו, ולשמע הרחשים התעורר בהלה. "היכן הרבי?" שאל אותו רבי נפתלי.

המשמש נחרד. עקב חליו של רבי צבי הירש אסרו עליו הרופאים לטבול בקפאון ששרר בחוץ, ועליו הטל לשמור ולוודא שרבי צבי הירש אינו מפר את פקודת רופאיו.

"ככל הנראה הפיל עלי תרדמה", המשיך המשמש בבעתה, "ובזמן שנמנמתי יצא לטבול בנהר..."

"בוא עמי", אמר לו רבי נפתלי, וילכו השנים לחפש את רבי צבי הירש בנהר ולבקש ממנו שישוב לביתו.

כשהגיעו לנהר ראו את הצדיק כשגופו שורה בין גושי הקרח הגדולים שבנהר, רק ראשו מבצבץ מעל פני המים והוא הוגה בהתלהבות בזהר הקדוש.

ביקש הצדיק מרופשיץ: "אולי יצא מר מהמים הקרים וישוב עמנו לבית המחמם?" "רופשיצר רב, מצטער אני שטרחת בעבורי עד לכאן, אבל אין חשש סכנה כלל, אדרבה, הושיט ירך למים ותרגיש את חומם..."

לתדהמתו של המשמש, היו המים שבסביבתו של הצדיק חמים!

ציד אמונים מופא

הרב הקדוש רבי חיים דוד ברנהרד ז"ע המכנה 'רבי חיים דוד דוקטור' גולד למשפחה פשוטה בעיר 'זלושין' הפולנית, מכוונו של רבי אלימלך מליז'ענסק ז"ע, שהאציל עליהם מברכתו לאחר שעסקו בפדיון שבויים והבטיח להם בן שיאיר את העולם במעשי הטובים.

בשנות נעוריו לא שקד רבי חיים דוד על התורה והעבודה ופנה לאוניברסיטת ורצלב ללימודי רפואה, שם נמשך אחרי המשכילים שקרנם עלתה באותה התקופה וזנח את אורח החיים היהודי.

הרופא הצעיר עשה חיל ושמנו החל ללכת לפניו כמומחה ובקי ברפואות השונות, עד שלאחר מספר שנים התמנה לרופאו האישי של מלך פרוסיה, וילהלם השלישי, ולרופא העליון של כל צבאו, ולאחר שנכבשה פולין בידי נפולאון בונפרטה, התמנה למעמד הרם של פרופסור לרפואה באוניברסיטת ורשה ולרופאו של הדוכס השולט פרידריך אוגוסט.

כך התנהלו חייו על מי מנוחת כשהוא נהנה מכל מנעמי השלטון והשררה, עד שפגש ברבי דוד מלעלוב ז"ע.

על רבי דוד שמע לראשונה כשהודמן לביתו של חולה אנוש שלא היה בידי הרפואה להעלות ארוכה למכתו, וראה בעיניו כיצד בזכות מופת פלאי של רבי דוד לעלובער שב האיש להתהלך על רגליו כאחוז האדם. הדוקטור, שנרעש מהנס הגלוי, נסע לפגש

ברבי דוד מלעלוב ושוחח עמו ארכות על חובת האדם בעולמו, כשהוא נסחף באשור הבערות של הרבי. לאחר שהחליט לזנוח את עולם ההבל מאחורי גבו נסעו יחדו אל החוזה מלובליץ, שם היה הרופא לבעל תשובה גמור והעפיל במעלות הקדושה והיראה עד שהיה לעובד ה' ובעל מדרגה מראשי החבורה הקדושה.

הצדיק רבי חיים דוד לא נטש את מקצוע הרפואה. בהוראת החוזה מלובליץ המשיך להגיש מזוור ליהודים ואינם יהודים כאחד. 'הרופא הקדוש' כינוהו, ולא אחת מרפא היה חולים אנושים בתפילותיו.

ביום מן הימים הזעיקו את רבי חיים דוד למטונו של הצדיק הקדוש רבי יחזקאל מקוזמזי ז"ע שחלה ברגלו. בדק רבי חיים דוד את רבי יחזקאל היטב, ולאחר שרשם את התרופות הנצרכות צוה עליו שבשום אופן לא יטבול במקוה טהרה כי לחות המים עלולה להזיק לרגלו החולה.

רבי יחזקאל לא שעה לציוויו של הרופא וחמק בשעת לילה מאוחרת אל המקוה, כשהוא נוהר שלא יראנו אדם ויעיק את הגבאים למנעו מכך, או חמור מכך, את הרופא עצמו.

המקוה ריק היה מאדם בשעה זו. רק צלילת אחת נראתה.

כאשר הבחין הצדיק מקוממיר בדמות, נבהל ביותר. היה זה לא אחר מאשר הרופא רבי חיים דוד בכבודו ובעצמו, שכמנהג חסידים ירד לטהר גופו.

להפתעתו של רבי יחזקאל, עלה חיוך רחב על פני הרופא למראהו.

הרב השתומם. לא די שאינו גוער בו לאחר שרק היום הזהירו לא לטבול במקוה - שוחק הוא?!

"לשמחה מה זו עושה?" שאל את הרופא. "פשוט מאד", ענה רבי חיים דוד. "כשהגעתי לבדקך על פי חכמת הרפואה בלבד אסרתי עליך לטבול כדי שלא תנזק.

אבל על פי האמת, אין רפואה טובה יותר מהטבילה במקוה שמתקנת את הפגם שהביא לחולי, וכשראיתי אותך מגיע לטבול שמחתי שתבוא רפואה לרגליך על ידי הטבילה ותרפא כליל..."

על חשיבות הטבילה לטהרת הגוף יש ללמוד מדברי הפסוק (שמואל ב' כג כ) אודות בנייהו בן יהוידע שירד והכה את הארי בתוך הבור ביום השלג, וביארו בגמרא (ברכות יח): דתבר גויזי דברדא ונחת וטבל, ופירש רש"י: ונחת וטבל - כדי לעסוק בתורה.

בדרכו של בנייהו בן יהוידע הלכו צדיקים רבים אשר מסרו את נפשם בימי צינה וקרה בכדי לטבול במקוה טהרה, תוך התעלמות מוחלטת מחולשת גופם.

כחודש שבט תש"ל שהה הרה"ק האמרי חיים מוויז'ניץ זיע"א בעיר טבריה למנוחה מחמת חולשת גופו ותשישותו הרבה. ביום רביעי בלילה אור לחמשה עשר בשבט פנה לפתע הרבי למקורו וביעו בפניהם את רצונו לנסוע מחר לציון קדשו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי במירון, באומרו: 'הן ראש השנה היום, העת מסוגל להיות אצל רשב"י, מה עוד שכלל ישראל זקוק לישועות!'

בשבוע ההוא שרר מזג אויר חורפי למדי. גשמים עזים ירדו יומם ולילה וקור מקפיא שרר בחוץ. נסיעה שכזאת היתה ההיפך הגמור מהמנוחה אליה היה הרבי זקוק באותה העת.

ניסו לטעון באוזניו כי מזג האוויר הקשה אינו מאפשר לצאת לנסיעה, ברם הרבי לא אבה

לזוחר על תוכניתו, וטען בלהט: איך לא אסע, הרי רבי שמעון הוא כל חיותי! לבסוף אמר: כעת מזג האויר סוער, אולם מחוץ לואי תזרח השמש ונוכל לנסוע. לבסוף סוכם שאם יהיה מחר מזג אויר נאה ייסעו, ואם לאו יותרו בביתם.

יהי למחרת, וזרחה השמש בהדרה ומזג האויר השתנה מקצה לקצה. פניו של הרבי קרנו מאושר והוא קרא לעבר משמשי: 'נו, מגייט פארן...! ואכן לאחר זמן מה יצא הרבי בליווי מקורביו בנסיעה לעבר ציון המצוינת של רבי שמעון בר יוחאי.

כבר באמצע הדרך התקדרו השמים בעבים ומזג האויר החורפי חזר שוב, ניכר היה כי הוריה הקדוש ברוך הוא חמה שלא חמנתה בכדי לקיים רצון צדיק. מטר עז ניתך ארצה וערפל כבד השתרר, אך בקושי התקדמה המכונית בדרכה, עד הגיעם אל שערי ישוב מירון.

ל' מקוה! הפטיר הרבי. המשמשים בקודש הכו בתדהמה בשמעם את בקשתו, ניסו להסביר כי המקוה קר ויש בטבילתו ענין של סכנת נפשות ממש. אולם הרבי לא העלה בדעתו לגשת לרבי שמעון מבלי להיטהר לפני כן במקוה, באומרו:

'פאר ר' שמעון מוז איך גיין און מקוה!' [לפני רבי שמעון הנני חייב ללכת למקוה]. והוסיף ואמר 'ווי קען איך צי גיין ראש השנה צו ר' שמעון און א מקוה? [איך אוכל לגשת ראש השנה אר' שמעון בלא מקוה?]

מקורבי הרבי חשו כי האחריות על בריאותו של הרבי יוצבת על כתפיהם, אחד המשמשים אור עזו ושאל:

'האם הרבי מבטיח כי הטבילה לא תזיק לז' פנה הרבי אל אחד האברכים שנכח שם הזכיר בפניו את שמו הקדוש ושם אמר לו 'התפלל בעדי שלא יזיק לי. משראו כי הוא עומד על דעתו חיממו מעט את המקוה ונכנס האמרי חיים וטבל.

ביציאתו להטו פניו קדשו ובערו כאש כאילו יצא ממקוה של מאה מעלות חום, וכפי שהתבטא אחד מהנוכחים: נראה היה כאילו ניתן להצית גפרור מפניו הקדושות.

הרבי אף הביע את שמחונו בקול ואמר: ברוך השם, היתה לי הזוכיה ללכת למקוה בראש השנה! סאיז ביי מיר מער ווערט ווי גאלד און זילבער! [הדבר חשוב אצלי יותר מכסף וזהב].

הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד מנאסאד זיע"א הקפיד מאוד על הטבילה במקוה טהרה, חוק ולא יעבור. כל פגעי מזג האויר לא הועילו מאומה בכדי להותירו בביתו. גם שגל קרח וכפור כל אלו לא היו בהם בכדי למנועו מטבילותיו הקדושות.

לעיתים רבות היה נוהג לטבול, בכל פעם שהוצרך להחליף כמה מילים עם אדם לא היה מקפיד על קלה כבחמורה, היה הולך מידי לאחר מכן לטבול במקוה להיטהר מהפגישיה עם אותו אדם. טבילותיו נודעו גם כמקור של רחמים. פעמיים רבות כאשר היו מזכירים לפניו חולה מסוכן, היה הולך לטבול במקוה, שם היה עושה מה שעושה, והיה די בכך בכדי להמשיך ישועה רבה לחולה, כאשר נוכחו סובביו לראות זוה פלאות עין בעין כאשר חולים מסוכנים אשר מצבם היה כלאחר יאוש, נשענו לאחר שטבל במקוה.

כאשר ייתא בספרים המתקדשים טבילת המקוה היא סגולה להמתקת הדינים.

וכה אמר הרה"ק רבי משה חיים אפרים מסידילקוב זיע"א בעל הדגל מחנה אפרים: על ידי טבילת מקוה נמתקים כל הדינים וסנינים 'קומה עורתה לנו' (תהלים מד כז), קומה' אותיות 'מקוה'.

